

Cirkulärnr: 1996:20
Diariernr: 1996/0155
Handläggare: Lena Dalman
Sektion/Enhet: Civilrättssektionen
Datum: 1996-01-17
Mottagare: Kommunstyrelsen
Kommunala företag
Rubrik: Uppskjutet ikraftträdande av 6 kap. stiftelselagen för kommunala stiftelser m.m.
Bilagor: 1. SFS 1995:1460
2. Förslag ur Ds 1995:62 om ändring i stiftelselagen

Civilrättssektionen
Lena Dalman

1996-01-17

Kommunstyrelsen
Kommunala företag

Uppskjutet ikraftträdande av 6 kap. stiftelselagen för kommunala stiftelser m.m.

Kommunförbundet har i cirkulär 1995:154 informerat om den nya stiftelselagen (1994:1220) som trätt i kraft den 1 januari 1996.

Riksdagen har i december 1995 fattat beslut i anledning av regeringens proposition 1995/96:61 om former för verksamhet som är beroende av statligt stöd, m.m. (se även lagutskottets betänkande 1995/96:LU 7). Riksdagens beslut innebär i huvudsak

- att 6 kap. stiftelselagen (1994:1220) träder i kraft först den 1 januari 1997 såvitt avser stiftelser som har bildats av eller tillsammans med staten, en kommun, ett landsting eller en kyrklig kommun (se SFS 1995:1460 vilken bifogas detta cirkulär); och
- att någon särskild rättslig reglering av s k anslagsstiftelser inte föreslås. Anslagsberoende verksamhet skall i fortsättningen, om den inte ges myndighets-/förvaltningsformen, bedrivs som aktiebolag eller som ideell förening. För kommuner kan även andra verksamhetsformer vara aktuella. Riksdagsbeslutet inverkar dock inte på vid årsskiftet befintliga anslagsstiftelser. Dessa får finnas kvar, under förutsättning av att de kan anses ha ett giltigt finansieringslöfte.

Uppskjutet ikraftträdande av 6 kap. stiftelselagen

6 kap. stiftelselagen innehåller regler om ändring m.m. av föreskrifter i ett stiftelseförordnande (permutation). Dessa regler aktualiseras när en kommun vill upplösa en stiftelse eller göra ändringar i en stiftelses stadgar, exempelvis vid konvertering av en bostadsstiftelse.

Ändring av stiftelseförordnanden för stiftelser som har bildats av offentliga rättssubjekt har hittills skett genom att regeringen givit tillstånd efter en icke lagbunden prövning. Reglerna i 6 kap. stiftelselagen, som varit avsedda att gälla alla stiftelser, innebär att tillstånd i fortsättningen skulle ha lämnas av Kammarkollegiet under förutsättning av att vissa i stiftelselagen angivna villkor är uppfyllda. Stiftelselagen skulle innebära att den icke lagbundna prövningen skulle ha ersatts av en lagbunden sådan, och möjligheterna att ändra en verksamhet som exempelvis en kommun bedriver i stiftelseform skulle därmed ha minskat.

Riksdagen har nu beslutat att 6 kap. stiftelselagen skall börja gälla först den 1 januari 1997 (i stället för den 1 januari 1996) för stiftelser som har bildats av eller tillsammans med staten, en kommun, ett landsting eller en kyrklig kommun. Detta framgår av en ändring i 1 § lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220), SFS 1995:1460. Av propositionen (sid. 13) framgår att det uppskjutna ikraftträdandet skall ses mot bakgrund av att regeringen för närvarande överväger en ny ordning för ändring av förordnanden för stiftelser som bildats av offentliga rättssubjekt. Resultatet av dessa överväganden kommer troligtvis att kunna presenteras för riksdagen under våren 1996 och eventuella lagändringar kan träda i kraft den 1 januari 1997. För att undvika att stiftelselagens bestämmelser först börjar gälla för sådana stiftelser och kort tid därefter ändras, skjuts därför ikraftträdandet av 6 kap. stiftelselagen upp ett år för stiftelser bildade av offentliga rättssubjekt. För dessa stiftelser kommer alltså även under år 1996 den gamla ordningen om ändring av stiftelseförordnanden att gälla, dvs. regeringen lämnar tillstånd till sådan ändring efter en icke lagbunden prövning.

Ett förslag vad avser ändring av stiftelseförordnanden för stiftelser bildade av offentliga rättssubjekt har presenterats i departementspromemorian Ds 1995:62, som för närvarande är under remissbehandling. Kommunförbundet har beretts tillfälle att yttra sig över promemorian. Remisstiden går ut den 2 februari 1996. I promemorian föreslås en ny paragraf (4 a §) i 6 kap. stiftelselagen, där regeringen ges befogenhet att trots vad som sägs i 6 kap. 1 § stiftelselagen bli ändra föreskrifter om stiftelsens ändamål, om det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Begreppet "angelägna allmänna intressen" skall enligt specialmotiveringen (sid. 46) tolkas i enlighet med 2 kap. 18 § regeringsformen. Kommunförbundet kommer att följa lagstiftningsärendet och återkomma med vidare information.

Sammanfattningsvis innebär således riksdagens beslut att de regler om permutation av kommunala stiftelser som gällt under år 1995 kommer att gälla även under år 1996, men att ny lagstiftning väntas till årsskiftet 1996/97.

Anslagsstiftelser

Med anslagsstiftelse menas en stiftelse som för sin verksamhet är anslagsberoende. Stiftelselagens bestämmelser med krav på en varaktigt bestående, självständig förmögenhet som avskilts, innebär att det efter den 1 januari 1996 inte längre är möjligt att bilda nya anslagsstiftelser. Vid lagens ikraftträdande befintliga anslagsstiftelser får dock med stöd av 3 § i övergångsbestämmelserna till stiftelselagen finnas kvar och skall betraktas som stiftelser enligt stiftelselagen, dock endast under förutsättning av att de kan anses ha ett giltigt finansieringslöfte. Det torde vara vanligt att något formellt finansieringslöfte inte lämnats vid stiftelsens bildande, men att detta varit underförstått. Såsom nämnts i Kommunförbundets cirkulär 1995:154 kan denna osäkerhet undanröjas genom att kommunfullmäktige i ett särskilt beslut tydliggör sin avsikt att även i fortsättningen anslå medel till stiftelsen. Beslutet kan formuleras enligt följande.

NN-stiftelsen som bildades 1961 av X-stads kommun och som varit beroende av kommunala anslag för driften kommer även i fortsättningen att tillföras kommunala medel. Beslutet gäller endast under förutsättning av att anslagna medel används i enlighet med stiftelsens ändamål. Beslutet kan komma att omprövas om fem år.

Finansieringslöftet kan även formaliseras i ett skuldebrev som överlämnas till stiftelsen.

Frågan om lämplig organisationsform för verksamheter som är beroende av anslag har länge diskuterats. I propositionen till stiftelselagen markerade föredragande statsrådet att det vid den tidpunkten inte var aktuellt att komplettera stiftelselagen med någon särskild stiftelseform för anslagsberoende verksamhet. Regeringen utfäste i propositionen att den skulle ta initiativ avseende frågan om lämplig organisationsform för dessa verksamheter. Detta har resulterat i nu aktuell proposition med åtföljande riksdagsbeslut.

Riksdagen har godkänt regeringens förslag om verksamhetsformer för anslagsberoende verksamhet. Detta innebär att någon särskild organisationsform för anslagsberoende verksamheter inte föreslås. I stället skall, när privaträttslig form krävs, främst formerna aktiebolag och ideell förening användas. Det påpekas dock i propositionen (sid. 11) att även andra verksamhetsformer kan vara aktuella på det kommunala området.

För kommunernas del innebär det sagda följande. Nya anslagsstiftelser kan inte bildas efter nyår. I stället hänvisas man till andra verksamhetsformer. Inom ramen för associationsrättsliga regler får man avgöra vilken form som passar bäst. Är kommunen ensam intressent kan dock enbart aktiebolag komma ifråga, eftersom övriga associationsformer kräver flera medparter.

Tidpunkt för registrering av stiftelse

En fråga som inställt sig är vid vilken tidpunkt som vid stiftelselagens ikraftträdande befintliga stiftelser senast skall anmäla sig för registrering. Övergångsbestämmelserna är på denna punkt något svårtolkade.

Till att börja med måste avgöras om att stiftelsen är skyldig att vara registrerad. Registreringspliktiga är i korthet följande typer av stiftelser (10 kap. 1 § och 3 kap. 1 och 2 §§ stiftelselagen):

1. Stiftelser som utövar näringsverksamhet eller är moderstiftelse,
2. stiftelser bildade av eller tillsammans med staten, en kommun, ett lands-ting eller en kyrklig kommun,
3. stiftelser som inte kan hänföras till 1. eller 2., om värdet av dess tillgångar överstiger ett gränobelopp som motsvarar tio gånger basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, och
4. stiftelser för vilka det av föreskrifter i stiftelseförordnandet följer att stiftelsen skall vara registrerad. (Denna typ av stiftelse torde vara mycket sällsynt.)

Angående tidpunkten för registrering säger 10 kap. stiftelselagen att en stiftelse skall anmälas för registrering

- senast sex månader efter det att stiftelsen bildades om det rör sig om en stiftelse enligt p. 4 ovan (10 kap. 2 § 1 st. 1 p. stiftelselagen) och
- i övriga fall senast sex månader efter det att stiftelsen blev bokförings-skyldig enligt stiftelselagen (10 kap. 2 § 1 st. 2 p. stiftelselagen).
- Stiftelser som utövar näringsverksamhet skall dock fullgöra sin anmälningsskyldighet innan den börjar utöva näringsverksamheten (10 kap. 6 § stiftelselagen).

För stiftelser som bildats före stiftelselagens ikraftträdande den 1 januari 1996 säger 16 § lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen att en äldre stiftelse inte skall anses vara skyldig att göra anmälan för registrering enligt 10 kap. 2 § 1 st. 1 p. eller 10 kap. 6 § stiftelselagen tidigare än en månad efter det att bestämmelserna i 10 kap. stiftelselagen blev tillämpliga på stiftelsen. Mer konkret innebär övergångsregeln följande.

- Stiftelser som utövar näringsverksamhet och stiftelser för vilka det av stiftelseförordnandet följer att stiftelsen skall vara registrerad skall anmälas för registrering före utgången av januari månad 1996. Till denna kategori hänförs exempelvis kommunala bostadsstiftelser.
- Övriga stiftelser, exempelvis kommunala stiftelser som inte driver näringsverksamhet och sedvanliga donationsfonder, skall anmälas för registrering före utgången av juni månad 1996.

Anmäls inte en stiftelse för registrering får länsstyrelsen enligt 10 kap. 11 § stiftelselagen vid vite förelägga ledamöterna i stiftelsens styrelse eller förvaltaren att fullgöra anmälningsskyldigheten.

Frågor i anledning av cirkuläret

Frågor i anledning av detta cirkulär besvaras av förbundsjuristerna
Lena Dalman, tfn 08/772 46 94, Thomas Hallgren, tfn 08/772 44 11 och
Ulf Palm, tfn 08/772 44 32.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Civilrättssektionen

Hans Ekman

Lena Dalman

Bilagor

1. SFS 1995:1460
2. Förslag ur Ds 1995:62 om ändring i stiftelselagen